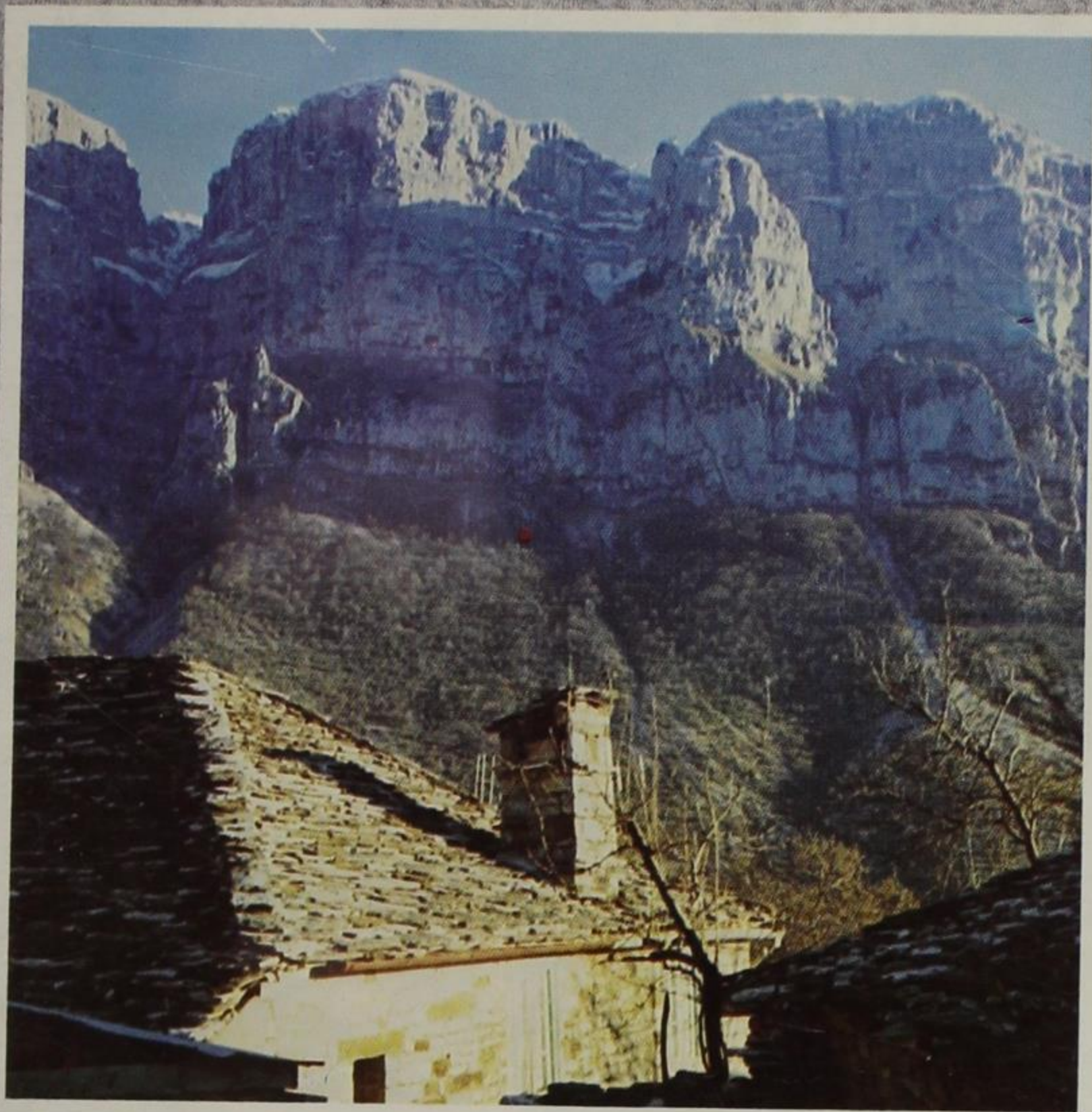

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ

ΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ

ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΩΡΑΙΟΤΕΡΑ
ΧΩΡΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

1986

Β' ΕΚΔΟΣΗ

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΠΑΠΑ-ΙΩΑΝΝΟΥ

ΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ

ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΩΡΑΙΟΤΕΡΑ
ΧΩΡΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΩΡΑΙΟΤΕΡΑ ΧΩΡΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ

ΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ

ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΩΡΑΙΟΤΕΡΑ
ΧΩΡΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ

Έκδοσις Β΄
Βελτιωμένη και επηυξημένη

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 55715

ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 18/8/2014

ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. _____

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

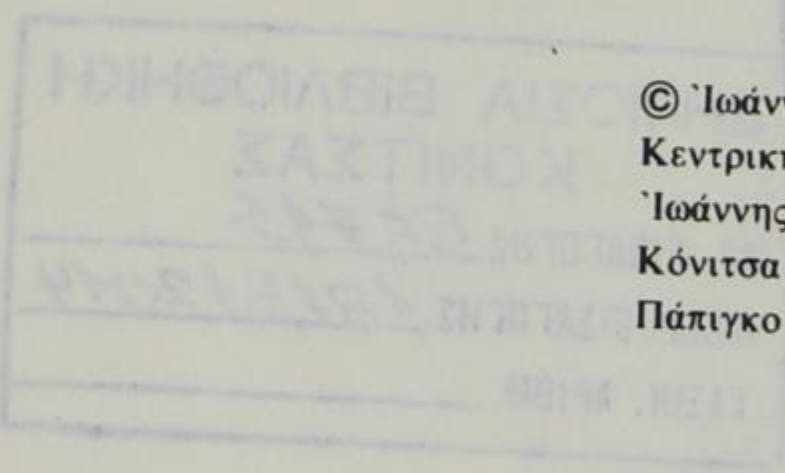
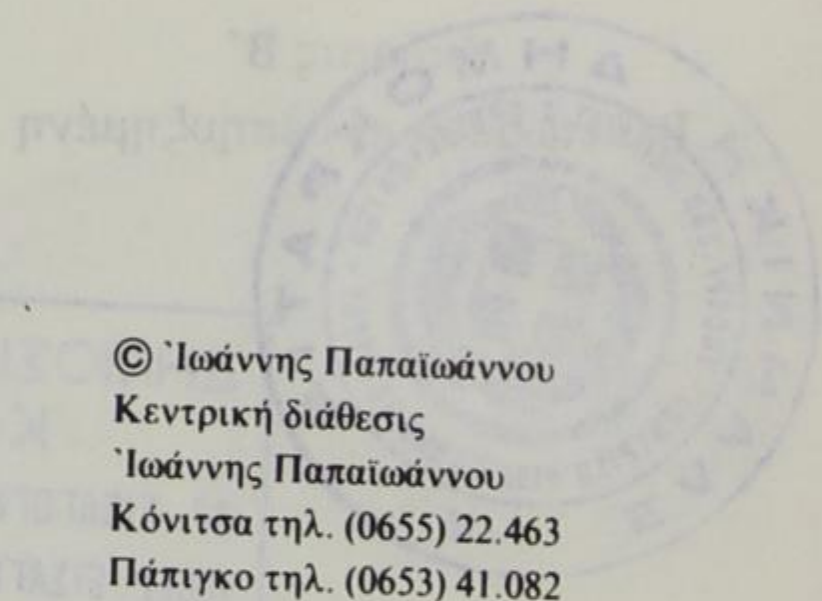
1986

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΤΟ ΠΑΠΙΚΟ

ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΩΤΟΤΕΡΑ
ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΣΑΤΟΥΡΟΥ

ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ

© Ιωάννης Παπαϊωάννου
 Κεντρική διάθεση
 Ιωάννης Παπαϊωάννου
 Κόνιτσα τηλ. (0655) 22.463
 Πάπιγκο τηλ. (0653) 41.082

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ. ΤΕΧΝΟΛΟΓ. ΣΧΟΛΗ
 1980

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΣΚΑΘΙΣΤΩΝ

Επισημαίνουμε ότι η παρούσα γράμμα από τους δύο Πάπες...

Το πρώτο, κατά τα παραπάνω, από όσον με την καρδιά...

**Ἀφιερώνεται στή μνήμη
τοῦ ἀδελφοῦ μου Δημητράκη**

Επισημαίνουμε ότι η παρούσα γράμμα από τους δύο Πάπες...

Επισημαίνουμε ότι η παρούσα γράμμα από τους δύο Πάπες...

Επισημαίνουμε ότι η παρούσα γράμμα από τους δύο Πάπες...

Επισημαίνουμε ότι η παρούσα γράμμα από τους δύο Πάπες...

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Β' ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Πέρασαν δέκα περίπου χρόνια από τότε που «Τό Πάπιγκο» πρωτοείδε τό φῶς τῆς δημοσιότητος κι' ὅπως φαίνεται ἀπό τίς ἐπιστολές που ἔλαβα καί τά σχόλια που ἔγιναν, οἱ ἀναγνώστες του ἔμειναν ἱκανοποιημένοι καί ἡ ἀπόδειξις, ὅτι ἡ πρώτη ἔκδοσις ἐξηντλήθη.

Τό γεγονός αὐτό μέ ὑποχρεώνει, ἀφ' ἑνός, μέ τήν καρδιά μου νά εὐχαριστήσω, τόσο τοὺς ἀναγνώστες, ὅσο καί κυρίως, ἐκείνους που πρόθυμα μέ βοήθησαν, δίδοντάς μου παληές φωτογραφίες, ἔγγραφα καί χρήσιμες πληροφορίες γιά τό Πάπιγκο (ἀποφεύγω νά τοὺς ἀναφέρω ἕναν - ἕναν, μέ τόν φόβο μήπως παραλείψω κάποιον καί παρεξηγηθῶ), καί ἀφ' ἑτέρου, νά ξαναπαρουσιάσω «Τό Πάπιγκο», σέ δεύτερη ἔκδοσις.

Ἐλάχιστες εἶναι οἱ διορθώσεις που ἔγιναν, ἐκτός ἀπό τό κεφάλαιο «Τουριστική ἀξιοποίηση», που ἄλλαξε ριζικά, γιατί ὅλοι μας πιστεύαμε τότε, ὅτι τό Πάπιγκο πρέπει νά γίνει «πόλος ἔλξεως» (!) τουριστῶν καί καθημερινά πλάθονταν ἀπό εἰδικούς καί μή, μεγαλόπνοα σχέδια, πῶς νά ἀξιοποιηθεῖ καλύτερα τό Πάπιγκο.

Ἀναθεωροῦντες λοιπόν τίς ἀπόψεις μας αὐτές, λέμε τώρα, τί πρέπει νά κάνουμε γιά νά κρατήσῃ τό Πάπιγκο, ἀνεπηρέαστη, ἀνέπαφη κι' ἀμόλυντη τῆ δική του φυσική ὀμορφιά, τῆ μοναδικότητά του, τήν ἰδιαιτερότητά του.

Πρέπει νά ξαναφιάξουμε τοὺς ρημαγμένους δρόμους, τά γκαλτερίμια, τά χτίσματα, τίς βρύσες, τίς Ἐκκλησιές, τά Σχολεῖα, τά σπίτια καί πάνω ἀπ' ὅλα, πρέπει τό Πάπιγκο νά ξαναγεμίσει μέ κόσμο.

Πρέπει, ἐπιβάλλεται καί τό μποροῦμε ἂν θέλουμε, (ὅπως τόσο σοφά περιγράφει ὁ Alexis Karrel, στό βιβλίο του «Σκέψεις

για τόν άνθρωπο καί τή ζωή»: «νά ριζώσουμε καί πάλι τήν οικόγένεια στή γή πού ζούσαν οί πατέρες μας. Πρέπει επίσης, νά μπορέσει ὁ καθένας νά ἔχει ἕνα σπίτι, ὅσο μικρό κι' ἂν εἶναι καί νά δημιουργήσει ἕναν κήπο. Κι' ἐκεῖνος πού ἔχει μιά ἀγροικία νά τήν ὁμορφῆνει, νά τήν στολίσει μέ λουλούδια, νά στρώσει τό δρόμο πού ὀδηγεῖ σ' αὐτήν, νά καταστρέψει τά βάτα πού σκεπάζουν τό φράχτη, νά σπάσει τό βράχο πού ἐμποδίζει τό πέρασμα τοῦ ἀρότρου καί νά φυτέψει δέντρα, πού ἡ αἰώνια σκιά τους θά προφυλάξει τά δισέγγονά του. Πρέπει τέλος, νά διατηρήσουμε μέ σεβασμό τά ἔργα τῆς τέχνης, τά παλαιά σπίτια, τούς πύργους, τούς καθεδρικούς ναούς, ὅπου ἡ ψυχὴ τῶν πατέρων μας βρῆκε τήν ἐκφρασί της. Ὅφείλουμε ἐξ ἄλλου ν' ἀντιταχθοῦμε στήν καταστροφή τῶν ποταμῶν, τῶν ἡσυχων λόφων καί τῶν δασῶν, πού στάθηκαν τά λίκνα τῶν προγόνων μας. Τό πιό Ἱερό καθῆκον μας ὅμως εἶναι νά κάνουμε τήν παιδαγωγική ἐπανάστασι, μέ τήν ὁποία τό σχολεῖο, ἀντί νά εἶναι ἕνα θλιβερό ἐργοστάσιο ἐνδεικτικῶν καί διπλωμάτων, νά γίνεῖ μιά ἐστία ἠθικῆς, διανοητικῆς, αἰσθητικῆς καί θρησκευτικῆς ἀγωγῆς καί προπάντων ἕνα κέντρο ἀντρίκιας διάπλασης».

Γιατί, ὅταν ξεχερσώνεις καί κάνεις τήν ἄγονη γή νά καρπήσει, ὅταν φυτεύεις τ' ἀμπέλι, ὅταν ἀνασκιρᾷς τόν κήπο καί φιάχνεις τό χτίσμα, ὅταν φροντίζεις τά ζῶα, ὅταν πίνεις νερό ἀπ' τήν πηγὴ, ὅταν βρέχεσαι, ὅταν κρυώνεις, ὅταν ζεστένεσαι, ὅταν κουράζεσαι, ὅταν ἀνεμπόδιστα βλέπεις τά βουνά, τή θάλασσα, τ' ἀστέρια, τόν οὐρανό, ὅταν, ὅταν... τότε, καί μόνον τότε, εἶσαι γερός, δυνατός καί ἐλεύθερος.

Ι. Γ. Π.

Πάπιγκο, Ἄνοιξι 1986

ΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ Α΄ ΕΚΔΟΣΗ

1) Ὁ κ. Ἰωάννης Ἀναστασίου, καθηγητής Πανεπιστημίου: «...Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ γιά τήν εὐγενική προσφορά καί σᾶς συγχαίρω θερμά γιά τό ὠραῖο βιβλίο πού γράψατε. Τό διάβασα μέ εὐχαρίστηση καί χάρηκα πού μαζέψατε ὅλες αὐτές τίς πληροφορίες γιά τό ὠραῖο Πάπιγκο πού ἐγώ εἶχα τήν καλή τύχη νά τό γνωρίσω, γιατί εἶμαι ἀπό τά Γιάννινα.

Ἡ ἐργασία σας καί ἡ παρουσία σας εἶναι ὑποδειγματική καί μακάρι νά βρίσκονταν καί ἄλλοι συμπατριῶτες μας νά μᾶς δώσουν ἔτσι ὁμορφα τήν ἱστορία τῶν χωριῶν μας...»

2) Ὁ κ. Βασίλειος Ἀρχιμανδρίτης, δάσκαλος: «...Αὐτή τή στιγμή πού σοῦ γράφω αὐτές τίς γραμμές ξεφυλλίζω τό βιβλίο σου γιά τήν γενέτειρά μας πού τό τιτλοφορεῖς «Τό Πάπιγκο» ἕνα ἀπό τά ὠραιότερα χωριά τοῦ Ζαγορίου.

Σκέφτηκα γιά μιά στιγμή! Εἶναι γεγονός πιά τό χωριό μας τό Πάπιγκο ἔχει τό βιβλίο του! Βρέθηκε τέλος πάντων ὁ ἄνθρωπος πού ἔταξε νά γράψῃ γιά τό Πάπιγκο! Ἔκαμε τό ὄνειρο τόσων καί τόσων γενεῶν πραγματικότητα!

Ναί! Ἀγαπητέ μου. Μέ τό βιβλίο σου «ξαναζωντάνεψες» ὅλα, τά πάντα πού συνιστοῦν τήν γενέτειρά μας. Ἀπό τίς πατρογονικές ρίζες τῆς κάθε οἰκογένειας μέχρι τά θρησκευτικά καί λοιπά τοπικά ἤθη καί ἔθιμα πού σχεδόν ἔσβυσαν στό διάβα τοῦ χρόνου. Καί ὅλα αὐτά μέ κάθε λεπτομέρεια πού κι' ὁ πῖο ἐπιδέξιος μελετητής τοῦ εἴδους θά «κουραζόταν» μπρός στό μέγεθος τοῦ θησαυροῦ πού βρέθηκε μπροστά του.

Πάντως δέν κάνω κριτική μέ ὅσα γράφω - ἐκτός αὐτοῦ εἶμαι ἀναρμόδιος γιατί αὐτό τό πρᾶγμα ἀνήκει σέ ἄλλους, στούς εἰδικούς.

Ἐγὼ τοῦτο μονάχα θέλω νά ἐκφράσω.

Θαυμάζω κυριολεκτικά τήν ὑπομονή σου πού σέ βοήθησε νά φέρεις στό φῶς τόσα καί τόσα πρόσωπα καί πράγματα ἀπό τά πιό σπουδαῖα, ὡς τά πιό ἀπλᾶ, καί πού σβύνανε σιγά-σιγά.

Κι' εἶναι ἀλήθεια! Γιατί νά τό κρύψω; Μόλις πρόλαβες γιατί τίποτε γραπτό δέν ὑπῆρχε γι' αὐτήν τήν ἀπόμερη Ἑπειρωτική γωνιά τήν τόσο σπουδαῖα πού πάει γιά μαρασμό ἂν ἐξαιρέσει κανένας μονάχα ὅτι ἄφησε ὁ μέγας Ζαγορίσιος τοῦ περασμένου αἰῶνα Γιάννης Λαμπρίδης.

Μέ τήν τόσο σπουδαία ἐργασία σου τήν πολυποίκιλη ἔδωσες ἀκόμη σοβαρά κίνητρα στούς νέους τοῦ Ζαγοριοῦ καί τοῦ Παπίγκου εἰδικώτερα, νά σέ μιμηθοῦν ἀφοῦ ὁ «θησαυρός» γιά ἀνίχνευση εἶναι πραγματικά ἀτέλειωτος.

Ἐκτός αὐτοῦ, τῶν νέων μας δέν τούς λείπει οὔτε ἡ γνώση οὔτε ὁ χρόνος τόν ὁποῖον ἔχουν μπροστά τους πλουσιοπάροχο.

Τελειώνοντας ἐκφράζω καί πάλι τόν θαυμασμό μου γιά τήν ἐργασία σου αὐτή, καθώς καί τά θερμά μου συγχαριτήρια καί εὐχομαι ὁ Θεός νά σοῦ δίνει δύναμι νά τήν ὀλοκληρώσεις...».

3) Ὁ κ. Μενέλαος Α. Ἀρχιμανδρίτης, καθηγητής: «...ἔρχομαι καθυστερημένα - ἀναγκαστικῶς - νά σᾶς εὐχαριστήσω ἰδιαιτέρως διά τήν τιμήν, πού μοῦ κάμετε μέ τήν ἀφιέρωσιν τοῦ βιβλίου σας, τιμήν διά τήν ὁποῖαν αἰσθάνομαι τήν ἀνάγκην νά σᾶς ἐκφράσω τήν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην μου, διότι τό βιβλίό σας ἄσκησε σέ μένα ἰδιαίτερη ἐπίδραση καί ζωντάνεψε «μνημεῖς» καί ἀναπολήσεις προκαλώντας ζωντανή συγκίνηση κατά τό πέρασμα τῶν σελίδων του...».

«...Καί πάλιν αἰσθάνομαι τήν ὑποχρέωση νά σᾶς εὐχαριστήσω διά τήν τιμήν τῆς ἀφιέρωσεως τοῦ βιβλίου σας, εἰς τό διάβασμα τῶν σελίδων τοῦ ὁποῖου πολλά ὀφείλω, νά σᾶς παρακαλέσω νά δεχθεῖτε τήν αἴτησίν μου συγγνώμης διά τό «συμβάν» καί τήν δήλωσίν μου ὅτι τώρα αἰσθάνομαι περισσότερο Παπιγκιώτης, περισσότερο Ἑπειρώτης...».

4). Ὁ κ. Ἀθαν. Γ. Βαζάκας, δάσκαλος: «...Ἐλαβα τό ὠραῖο σας βιβλίον τό Πάπιγκο. Πρόκειται περί βιβλίου καί ἔργου ἐξαιρετικῆς Λαογραφικῆς καί ἱστορικῆς σημασίας ὄχι μόνο γιά τό ὠραῖο Πάπιγκο, ἀλλά καί γιά ὀλοκλήρη τήν περιοχή τοῦ Δυτικοῦ Ζαγορίου. Πολλά θά διδαχθῆ ὁ ἀναγνώστης καί μελετητής ἀπό τήν προσφορά τοῦ Παπίγκου καί τοῦ Δυτικοῦ Ζαγορίου, ὄχι μόνο γιά τήν ἀνάπτυξη ὀλοκλήρου τῆς Ἑπείρου, ἀλλά καί ὀλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος.

Θερμά συγχαρητήρια...».

5). Ὁ κ. Ἀπόστολος Ε. Βακαλόπουλος, καθηγητής Πανεπιστημίου: «...Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τήν ἀποστολή τοῦ πρώτου τόμου τοῦ ὠραίου βιβλίου σας «Τό Πάπιγκο» γιά τό ὄποιο ἀπό καιρό κιόλας μοῦ εἶχε μιλήσει ὁ ἀγαπητός μου παλιός μαθητής καί τώρα φίλος Ντίνος Χριστιανόπουλος.

Μέ τή γρήγορη-συνηθισμένη στόν ἱστορικό-ἀνάγνωσση τοῦ βιβλίου σας διαπίστωσα τήν ἀγάπη σας γιά τά παραδοσιακά χωριά μας, δυστυχῶς σβύνουν, καί μέ εὐχαρίστηση εἶδα καί τά προτεινόμενά σας μέτρα.

Τό Πάπιγκο συγκεκριμένα ἀξιζε νά μελετηθεῖ γιά νά καταγραφεῖ ὅ,τι ἀκόμη σώζεται στή γραπτή καί προφορική παράδοση. Καί σεις τό ἀναλάβετε αὐτό τό ἔργο μέ ζῆλο καί ἔμπνευση ποιητῆ, ἀλλά καί μέ τήν εὐσυνειδησία τοῦ ἐπιστήμονα εἰδικοῦ. Κάνετε ἕνα ἔργο πού θά βοηθεῖ πάντα τόν ἱστορικό νά γνωρίσει τήν πατρίδα σας καί νά ἐκτιμήσει τήν προσφορά της στόν κοινό, πανελλήνιο πολιτισμό.

Εὐχαριστῶ καί σᾶς συγχαίρω καί πάλιν.

Προχωρεῖστε μέ θάρρος καί στόν Β' τόμο...»

6). Ὁ κ. Πέτρος Δ. Γλέζος, συγγραφέας: «...Κατά τήν διέλευσή μας ἀπό τήν Κόνιτσα τόν Μάϊον τρ. ἔτους εἶχατε τήν καλωσύνη νά μοῦ προσφέρετε τήν μελέτη σας «Τό Πάπιγκο». Τήν ἐδιάβασα μέ πολύ ἐνδιαφέρον: Εἶναι ἕνα πλήρες, τεκμηριωμένον καί πατριωτικόν κείμενον, γιά τό ὄποιο σᾶς

ἀξίζουν συγχαρητήρια. Ἄγαπᾶ κανείς καί νοσταλγεῖ μέ αὐτό τό Πάπιγκο καί ἄς μή τό γνωρίζει...».

7). Ὁ κ. Κωστῆς Δ. Γόντικας, δικηγόρος Εὐροβουλευτής: «...Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τό ἐνδιαφέρον βιβλίον ποῦ μοῦ χαρίσατε. Πράγματι ἔμαθα πολλά καί χρήσιμα. Τό κεφάλαιο Ε' γιά τήν Τουριστική ἀνάπτυξη, ἄν καί συνοπτικό, πάρα πολύ ἐθνικά ἐνδιαφέρον.

Προσωπικά γοητεύτηκα καί μοῦ ἄρεσαν πολύ οἱ παροιμίες.

Μπράβο γιά τήν προσπάθεια πού ἀποτελεῖ μιά οὐσιαστική συμβολή στόν τόπο μας...»

8). Ὁ κ. Ἀθανάσιος Γ. Ζηκόπουλος, ἰατρός: «...Εὐχαριστῶ θερμά διά τήν ἀποστολήν τοῦ βιβλίου σας περί Παπίγκου τό ὁποῖον διαβάζοντάς το ἀναπολῶ τήν νεανικήν μου ζωήν στό Πάπιγκο καί μοῦ ἔρχονται στήν ἐπιφάνεια περιστατικά καί γεγονότα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τό βιβλίον αὐτό πρέπει νά ὑπάρχει σέ κάθε σπίτι Παπιγκιώτικο γιά νά ζήσουν καί οἱ νέοι καί νά γνωρίσουν τά ἥθη, καί ἔθιμα τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς. Εἴσθε ἄξιος θαυμασμοῦ διά τήν τόλμην, τό θάρρος, τήν ἀποφασιστικότητα, τήν αἰσιοδοξία πού πήρατε τήν ἀπόφασιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου αὐτοῦ καί δέν σκεφθήκατε οὔτε κόπους, οὔτε ἔξοδα, οὔτε χρόνον. Εὐχομαι καί ὁ 2ος Τόμος νά ἔχη τήν ἐπιτυχίαν τοῦ πρώτου. Καί πάλιν θερμότατα εὐχαριστήρια καί συγχαρητήρια...».

9). Ὁ κ. Παῦλος Καραγιάννης, ἐπιχειρηματίας: «...Ἄγαπητέ μου φίλε Γιάννη, Ἄπό τήν δεύτερη «δέν τό ἀμφιβάλλω πατρίδα σου ὅπως καί ἡ δική μου» τήν Θεσσαλονίκη ποῦ σέ ξεκίνησε, πού σέ ἀξιολόγησε, γιά νά μπορέσης νά δείξεις μέ ὄλο σου τό δικαίωμα ποιός εἶσαι, σοῦ γράφω ὄχι ἀπλῶς ἀπό χρέος ἀλλά ἀπό πάρα πολλές πλημμύρες ἰκανοποιήσεων πού μέ γέμισε κυριολεκτικά, τό ὄχι ἀπλῶς πολύ σπουδαῖο βιβλίον σου γιά τήν ἰδιαίτερή σου πατρίδα «ΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ».

Τό μελέτησα, ρούφηξα κυριολεκτικῶς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέ-

λους ὅλη σου τήν σπουδαιότητα. Ἐμεῖς οἱ Ἑπειῶτες τῆς γενιᾶς μας χωρίς τήν ἐλαχίστη ἀμφιβολία θά μπορούμε νά ὁμολογοῦμε ἀλλά καί δημοσίως νά ἀφηγοῦμεθα γιά ὅλα σέ ὅσα μέ ἱερότητα, σαφήνεια, καί ἀκρίβεια ἀναφέρεστε στήν μεταβατική περίοδο τῆς γενιᾶς μας καί τῆς ἰδιαιτέρας μας πατρίδας «γιατί ἀπηχῆς ὅμοια ὀλονῶν μας τόν πόνο καί τῆς διαπίστωσης» Ἔχω χρέος!!! γιά πολλούς λόγους νά σέ συγχαρῶ θερμά...»

10). Ὁ κ. Ἄντ. Κανέλλης, καθηγητής: «...Ὄταν ἐδῶ καί μερικές μέρες γύρισα ἀπό τήν Ἀθήνα, μέ βρῆκε μιά εὐχάριστη ἐκπληξη! τό εὐχάριστο βιβλιαράκι σας.

Τό χάρηκα διαβάζοντάς το καί ἀναλογίστηκα τίς εὐχάριστες μέρες πούχω περάσει στά χωριά τοῦ Ζαγοριοῦ, τό καταφύγιο, τό Καστράκι. Ἀλλά μοῦ θυμήσατε καί μιά ὑπόσχεση πούχω δώσει σέ κάποιο φίλο Ζαγορίσιο γιά τίς Δρακολίμνες καί πού δέν μπόρεσα μέχρι σήμερα νά ἐκπληρώσω. Ἐλπίζω αὐτό τό καλοκαίρι.

Τά συγχαρητήριά μου γιά τήν καλή δουλειά πού κάνατε, τίς θερμές εὐχαριστίες μου γιά τήν χαρά πού μοῦ δώσατε...».

11). Ὁ κ. Χαρίλαος Κατσάνος, καθηγητής: «...Εὐχάριστη ἐόρτια ἐκπληξη ἦταν γιά μένα «Τό Πάπιγκο», πού μοῦ ἔκανε τήν ἐπίσκεψή του τώρα περιποιημένο - μέ τά γιορτινά του! - καί ὄχι μέ τήν καθημερινή του ἐμφάνιση, πού τό γνώρισα πρὶν ἀπο μερικά χρόνια - τόσο γρήγορα περνοῦν! -, τότε πού μοῦ τό ἔδειξες καί ἐν συνεχείᾳ τό παρουσίασα μέ τήν ἄδειά σου στόν κ. Λουκάτο.

Μόλις ἦρθε, το περιεργάστηκα, ξεφυλλίζοντάς το καί μέ ἐνθουσίασε ἡ μέ μεράκι φροντισμένη ἐμφάνισή του. Καί ἀρχίζοντας μέ τόν πρόλογο εἶδα ἕνα Γιάννη μέ ἄφθονο πηγαῖο λυρισμό, πού γράφοντας τραγουδάει τό χωριό του!

Ἡ ἀγάπη σου γιά τήν γενέθλια γῆ σ' ἔκανε νά τήν γνωρίσεις τόσο πολύ - ἀλήθεια πόσα χρόνια χρειάστηκε νά δουλέψεις - καί στή συνέχεια γνωρίζοντάς το καί ἐμεῖς τό ἀγαπήσαμε, γιατί «ὅσο καί πιό πολύ γνωρίζεις, τόσο καί πιό πολύ

ἀγαπᾶς» κατά τόν Παλαμᾶ.

Συγχαρητήρια γιά τήν τόσο ἐπιμελημένη ἐργασία σου, πού θά τή ζήλευε κι' ἕνας εἰδικός καί εὐχομαι ἀνάλογη συνέχεια...».

12). Ὁ κ. Δημοσθένης Κόκκινος, συγγραφέας ἐκδότης: «...Εὐχαριστῶ γιά τό βιβλίο «Τό Πάπιγκο» καί σᾶς σφίγγω εἰλικρινά τό χέρι. Εἶναι μιά θαυμάσια μονογραφία, μέ ὑπεύθυνη τεκμηρίωση, ἐπιστημονική σκέψη καί πληρότητα, πού ἀποτελεῖ πράγματι προσφορά καί στήν Ἑπειρωτική καί στήν Ἑλληνική βιβλιογραφία. Ἀκόμα, ὁ καλλιεργημένος λόγος, τό ἤρεμο ὕφος καί ἡ εὐρύτητα τῆς ἐποπτείας, στήν ἀναφορά τῶν στοιχείων πού συνθέτουν τήν ἱστορία καί τήν παράδοση τοῦ Παπίγκου, κάνουν διπλό τό ἐνδιαφέρον (καί ὡς ἐπιστημονικό κείμενο καί ὡς ἀφομοιώσιμη ἀφήγηση). Σᾶς ἀξίζει κάθε ἀναγνώριση. Καί θά ἤθελα πολύ νά γράψω περισσότερα, στήν πρώτη εὐκαιρία...».

13). Ὁ κ. Κώστας Π. Λαζαρίδης, δάσκαλος: «...Πῆρα τό θαυμάσιο βιβλίο σας «Τό Πάπιγκο» πού εἶχατε τήν καλωσύνη νά μοῦ προσφέρετε. Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ γιά τήν τιμή πού μοῦ κάνετε. Ἀρχισα νά τό διαβάζω μέ ἐξαιρετικό ἐνδιαφέρον. Ἄν καί δέν τό τελείωσα ἀκόμα, τό βρίσκω ἀνεπανάληπτο στό εἶδος του. Δέξου τά θερμά μου συγχαρητήρια καί τίς εὐχές μου νά ὀλοκληρώσετε αὐτήν τήν πατριωτική σας προσπάθεια μέ τήν ἐκδοση καί τοῦ Β' Τόμου...».

14). Ὁ κ. Δημήτριος Σ. Λουκάτος, καθηγητής Πανεπιστημίου: «...Ἀπό καιρό θέλω νά σᾶς εὐχαριστήσω καί νά σᾶς συγχαρῶ γιά τό «Πάπιγκο» πού μοῦ στείλατε.

Εὐχαριστῶ καί γιά τή θερμή ἀφιέρωση.

Γνώρισα εὐτυχῶς, στίς ἀρχές τοῦ 1977, μέ εἰδική πανεπιστημιακή (τῶν Ἰωαννίνων, μέ τόν διάδοχο καθηγητή τῆς Λαογραφίας κ. Μερακλή) ἐπίσκεψή μου, καί τά δύο Πάπιγκα ὅπου ἀπεκόμισα τίς ἐντυπώσεις πού δίνετε ἀκριβῶς στό βιβλίο σας. Εἶχα τότε τή συγκίνηση νά σκέφτομαι τόν καθηγητή μου ἀεί-

μνηστο Γ. Ἀναγνωστόπουλο καί τώρα μέ τό βιβλίο σας ἔχω τή χαρά νά ξαναθυμᾶμαι τίς ἐντυπώσεις μου. Αὐτά, ὡς πρός τό Α' μέρος τῶν περιγραφῶν σας, πού εἶναι οἱ ἐξωτερικο-ἱστορικές καί πού τίς δίνετε μέ προσοχή καί μέ εὐσυνείδητη βιογραφική λεπτομέρεια. Στό Β' μέρος μαθαίνω τά βιοματικά τοῦ Παπίγκου, μέ τή χαρακτηρολογία, τά ἐπαγγέλματα καί τά πρόσωπα τῶν κατοίκων καί μέ τά λαογραφικά τους πού ἀκολουθοῦν. Δέν ἔχει σημασία ἂν εἶναι σύντομα. Ἐπιλέξατε, μέ ἀνάγκη χώρου, τά καίρια χαρακτηριστικά σημεῖα τους, φροντίζοντας νά διατηρήσετε καί συνοδευτικό γλωσσικό ἰδίωμα (ὅλα τώρα χρειάζονται περισυλλογή). Πρόσεξα καί τήν ἑλληνική φροντίδα σας νά ὑπενθυμίζετε καί ὅ,τι ἀρχαῖο παρόμοιο. Πολύ ἐνδιαφέρουσες οἱ ἐποχιακές ἀγροτικές ἀπασχολήσεις, πού δίνετε, καί θά τοὺς κάμω ἐπιστημονική χρήση...».

15). Ὁ κ. Ἰωάννης Γ. Λυμπερόπουλος, δικηγόρος, συγγραφέας: «...Πῆρα ἀπό καιρό, τό βιβλίο σου μέ μεγάλη χαρά καί σ' εὐχαριστῶ γι' αὐτό. Ἐκατσα καί τό διάβασα, σχεδόν μέσα σέ δύο βράδια.

Τό βρῆκα πάρα-πολύ ἐνδιαφέρον. Καί σέ συγχαίρω.

Λαογραφικά πρέπει νά πάρεις ἄριστα, γιατί δούλεψες καλύτερα κι' ἀπ' τόν καλύτερο λαογράφο.

Πολλά στοιχεῖα, θαυμάσια ἐπεξεργασμένα ἀλλά καί πολὺς καημός γιά τό Πάπιγκο, μέ τό δίκιο σου!

Αὐτός ὁ πολιτισμός δέν ματαγίνεται σου λένε... ἔστω κι' ἂν οἱ πρῶτοι Παπιγκινοί φαίνεται θάταν ξυπόλητοι, ἀφοῦ τό ρῆμα τοῦ ὀνόματος εἶναι ἀρβανίτικο καθὼς ξέρεις, καί σημαίνει «χωρίς παπούτσι» Pa Pigi. Ἀλλά τέτοιοι ἦσαν κι οἱ Δωδωναῖοι καθὼς λέει κι ὁ Ὅμηρος...

Πάντως γιά ὅλα σ' εὐχαριστῶ. Κι' ἀπ' ὅτι καταλαβαίνω τραβᾶς καί γιά δεύτερο τόμο... Εὐχάριστο αὐτό. Κι' ὠραῖο, πολὺ ὠραῖο μάλιστα, ὅταν σκέφτεται κανένας πὼς εἴμαστε οἱ τελευταῖοι τῆς γενιᾶς τοῦ «πολιτισμοῦ τοῦ χωριοῦ» καί πὼς ὕστερα ἀπό μᾶς δέν θά ὑπάρχουν συνδετικοί κρίκοι ἀνάμεσα στό παλιό

καί στό καινούργιο.

Κι' ὅλα αὐτά, σάν ἦταν ἕνας κόσμος ὀλόκληρος, μιά ζωή ὀλοκληρωμένη, ἕνα σύστημα ρυθμισμένο μέ κανόνες καί ρυθμούς ἐξανθρωπισμοῦ, ἐξαφανίζονται ἀπ' τό μαῦρο σύννεφο τῆς εἰσβάλλουσας ἀπανθρωπιᾶς καί ἰσοπέδωσης τῆς σύγχρονης ἀστικῆς θητείας τοῦ πολιτισμοῦ μας.

Εὐχομαι τοῦτο τό καλό σου ἔργο νά πάει μπροστά καί νά βρεῖ καί μιμητές.

Ἔστω κι' ἂν ὁ ρόλος δέν κάνει παρά ρόλος «ληξιάρχου» νομίζω, πώς πρέπει νά ξεκινήσει ὁ καθένας, γιά νά δεῖ σωστά, ὠριμα, κριτικά, καί νά ἐχτιμήσει τήν ἀξία τοῦ πολιτισμοῦ (γενικά) καί μέσω αὐτοῦ τήν ἀξία τῶν ἀνθρώπων πού τόν δούλεψαν...».

16). Ὁ κ. Πέτρος Ματσίκας, δάσκαλος: «...πῆρα προχθές τό ὠραῖο σου βιβλίο «Τό Πάπιγκο» καί σᾶς εὐχαριστῶ θερμά.

Ἀπό μιά γρήγορη ματιά πού ἔρριξα (τό ἄφησα νά τό μελετήσω τίς διακοπές μέ τήν εὐκαιρία μου) μοῦ ἄρεσε πάρα πολύ. Ὁ πρόλογός του μ' ἔκανε νά δακρῦσω χωρίς ὑπερβολή, γιατί τά γράφετε τόσο ὠραῖα, τόσο πραγματικά!

Σᾶς ἀξίζει κάθε ἔπαινος γιατί κατορθώσατε νά μαζέψετε τόσα πολλά γιά τόν τόπο μᾶς, πού μέ τό θαυμάσιο στό εἶδος του βιβλίο σας δέν θά τά γνωρίσουν μόνο τά παιδιά μας, ἀλλά θά μείνουν ἱστορία, ἡ ἀληθινή ἱστορία τοῦ τόπου μας καί γιά τίς ἐρχόμενες γενιές...».

17). Ὁ κ. Ἀγησίλαος Ξυνός, δάσκαλος: «...ἔλαβα τό ἐξαιρετικό καί ὑπέροχο βιβλίο σου πού ἐξέδωσες γιά τό Πάπιγκο καί σ' εὐχαριστῶ θερμά. Ἀπό τόν πρόλογο καί μόνον κανένας ἀντιλαμβάνεται γιά τήν ὄλη ἐργασία. Ἀπό τόν πρόλογο πού εἶναι ὄλο στοχασμούς, ἀγάπη καί νοσταλγία γιά τόν τόπο τῆς καταγωγῆς σου, ἀντιλαμβάνεται ὁ καθένας γιά τήν ἐξαιρετική, τήν σπουδαία καί πολύ σημαντική ἐργασία. Αὐτό τό βιβλίο θά εἶναι ἕνα κειμήλιο γιά τούς Παπιγκιώτες. Κι' ἐγώ μέ τή σειρά μου αἰσθάνομαι ἰδιαίτερη χαρά καί ὑπερηφάνεια γιατί

υπήρξατε μαθητής μου και γίνατε πολυ καλυτερος μου...»

18). σ'Ο κ. Κωστας Σαρδελής, συγγραφέας: «...Χίλια ευχαριστω και τριπλασια συγχαρητηρια για το «Πάπιγκο».

Θαυμασια εργασία. Τελεια. Με πολλή αγάπη. Με ερωτα για ένα πονεμένο τόπο που αξίζει τόσα κι' άλλα τόσα. Είμαι μαζί σου. Ό,τι θέλεις. Ευχομαι ν' αξιοθεις να βγάλεις και τον Β' Τόμο. Θησαυρός. Με μέθοδο και τάξη. Και προπαντός μόχθο. Πολυ μόχθο...».

19). σ'Ο κ. Σταθης Σπηλιωτόπουλος, συγγραφέας: «...Τό Πάπιγκο με αιχμαλώτισε από τον πρόλογο του. Όταν εφτασα στην παράγραφο «Συνέβη όμως δυστυχώς, στις μέρες μας και στη δική μας μάλιστα γενιά, αυτός ολος ο κόσμος να χαθη, να καταστραφη, να εξαφανισθη – εμεις μοναχα είδαμε και ζήσαμε, όχι απλως σαν νάμαστε θεαται, αλλά σαν να χανώμαστε εμεις οι ιδιοι», κατάλαβα ότι το «Πάπιγκο» ήταν γραμμένο και για μένα, κι' εγω ανήκω στην κατηγορία αυτων των ανθρωπων της μεταβατικης περιόδου...».

20). σ'Ο κ. Χαρίλαος Στάρας, παιδαγωγός: «...Όμολογω όμως ότι το ωραιότατο βιβλίο σας μου εφερε στη μνήμη χιλιάδες αναμνήσεις, «ως χυμό τροφή» όπως γράφετε, από το «ζωντανό κόσμο που τον εζησα και θέλω να τον γνωρίσουν και τα παιδια μου, εστω και ως ανάμνηση «.....»
«...Μαζί με τις απειρες ευχαριστιες μου για το πληρες ιστορικό και λαογραφικό σας εργο που γράψατε για το χωριό μου, παρακαλω να δεχθειτε και τα θερμά μου συγχαρητηρια...».

21). σ'Ο αείμνηστος φίλος μου Σπύρος Στούπης, συγγραφέας: «...Θερμότατα ευχαριστω για την καλωσύνη σας να μου στείλετε «Τό Πάπιγκο» το οποίο διάβασα με προσοχή.

Παρουσιάσατε μιá πλούσια και πολυ ενδιαφέρουσα στό

είδος της μονογραφία, αναμφιβόλως προϊόν αγάπης για τή γενέτειρά σας. Έκτός δέ τῆς ὕλης καί τῆς καλλιτεχνικῆς ἐμφανίσεως, οἱ εἰκόνες πού περιέχονται σ' αὐτό, τοῦ δίνουν ιδιαίτερη ἀξία. Τό μειονέκτημα τῶν τελευταίων αὐτῶν εἶναι: οἱ μικρές τους διαστάσεις καί ἡ ἔλλειψη καθαρότητος. Ἐάν οἱ περιεχόμενες φωτογραφίες ἦταν σέ χαρτί «λούστρο» καί σ' ὀλόκληρη σελίδα πλαγίως, θά ἦταν ἕνα βιβλίο περιζήτητο.

Νομίζω πῶς χωρεῖ σκέψη καί τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ βιβλίου μέ βάσι τίς εἰκόνες καί ἀνάλογη διαμόρφωση τοῦ κειμένου, ἐάν ὑπῆρχε δυνατότητα συνδρομῆς ἐκ μέρους τοῦ Ε.Ο.Τ. Παραλλήλως ὁμως, διατρέχομε τόν κίνδυνο, πῶς ἂν τουριστικοποιηθεῖ ὁ τόπος, νά καταστραφεῖ ἡ φυσική του ὀμορφιά...

Τό Πάπιγγο γενικά - ἐπώνυμα Παπίγκου, συνήθως, ὑπάρχουν στή Βήσσανη, Πολύτσανη κ.α. - πού ὅπως λέγεται εἶναι ἡ ἀρχαία Τύμφη καί πού κατά τόν 18ον αἰῶνα ὀνομάζετο καί «Λαζαρή» ἢ «Λάζαρος», ἄγνωστο, γιατί στόν γράφοντα πρέπει νά κρύβει πολλά ἱστορικά μυστικά. Πολλά τά ἐνδιαφέροντα στήν τόσο σκοτεινή γενικώτερη ἱστορία μας, λόγω τῆς γεωγραφικῆς του ἰδιομορφίας, μοναδικῆς ἴσως στήν Ἡπειρό μας.

Γι' αὐτό, θά χαιρόμουνά πολύ, ἂν ἡ πρώτη αὐτή γιά τό Πάπιγγο ἐργασία σας συνεχιζόταν γιά τό ἀπώτερο καί ἀπώτατο παρελθόν εἰδικώτερα, ὅσο εἶναι δυνατόν.

Στήν περίπτωσι τοῦ Παπίγκου, ἔχουν νομίζω θέσι, τά γραφόμενα τοῦ γνωστοῦ ἱστορικοῦ καί πρωθυπουργοῦ συμπατριώτου μας Σπ. Λάμπρου, ὅτι: «Ἡ ἱστορία τῶν πόλεων καί τῶν λαῶν, δέν γράφεται οὔτε διά μιᾶς, οὔτε ὑφ' ἑνός ἀνδρός. Ἀπαιτεῖται ἐργασία γενεῶν ὀλοκλήρων, ἵνα περισυναχθῆ, καθαρισθῆ καί χρησιμοποιηθῆ ἡ ἀναγκαία ὕλη. Ἀπαραίτητος δέ εἶναι ἡ συνδρομή καί ἐπάλληλος ἐνέργεια πολλῶν ἀνδρῶν, ἵνα ἡ μονογραφία καί στερουμένη ἐνότητος προεργασία, χρησιμεύσῃ εἰς τήν δημιουργικήν πλάσιν τοῦ ἱστοριογράφου «...».

22). Ὁ κ. Βλάσιος Βασ. Σωκρατείδης, δημο-

σιογράφος: «... σᾶς εὐχαριστῶ πάρα πολύ γιά τήν ἀποστολή τοῦ βιβλίου σας «Τό Πάπιγκο» καί τήν ὠραία ἀφιέρωσή του πρὸς τό πρόσωπό μου. Τό βιβλίο σας ἀποτελεῖ πράγματι ἐνδιαφέρουσα εἰκονογραφία τῆς περιοχῆς, μέ πολλά στοιχεῖα τά ὁποῖα ἐνημερώνουν ἀπόλυτα τόν ἀναγνώστη του.

Σᾶς συγχαίρω καί ἐγώ γιά τήν ὠραία καί ἐνδιαφέρουσα ἐργασία σας...».

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ ΣΕ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

1). Ὁ ἀείμνηστος Σπύρος Στούπης, στίς ἐφημερίδες:

«ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ» καί «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΜΕΛΛΟΝ».

«ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ», Παρασκευή 30/6/1978: «...Διαβάζοντας κανεῖς τόν τίτλο τοῦ καλλιτεχνικοῦ σ' ἐμφάνιση βιβλίου ὅσο καί πλούσιου σέ ἱστορικολογραφικά ἐνδιαφέροντα, τοῦ κ. Ἰωάν. Παπαϊωάννου, «Τό Πάπιγκο», ἕνα ἀπό τά ὠραιότερα χωριά τοῦ Ζαγοριοῦ» (Τόμος Αος, σελ. 296, Θεσ/κη, 1977), ἄθελά του θά θυμηθεῖ ἴσως τούς στίχους τοῦ Μαβίλη:

Πατρίδα σάν τόν ἥλιο σου

ἥλιος ἄλλοῦ δέν λάμπει...

Ὅμως δέν πρόκειται γιά ὑποκειμενική κρίσι γιά τόν τόπο πού πρωτόειδε κανεῖς τό φῶς τοῦ ἥλιου, δέν πρόκειται γιά ὑπερβολή γύρω ἀπό τόν τόπο πού φύτρωσαν καί μαράθηκαν τά πρῶτα, τ' ἀξέχαστά μας χρόνια, γιὰτί πράγματι τό Πάπιγκο εἶναι ἕνα ἀπό τά ὁμορφότερα χωριά τοῦ Ζαγοριοῦ καί ἴσως-ἴσως καί ἀπό τά πιό ἐνδιαφέροντα ἱστορικῶς. Λέγοντας δέ Πάπιγκο, δέν ἐννοοῦμε μόνον τό γραφικό αὐτό χωριό ἀλλά καί τό γύρω του φυσικό περιβάλλον.

Ἀκουμπισμένο στήν πλαγιά τῆς ὀνομαστῆς χαράδρας τοῦ Βίκου, στίς ὑπώρειες τοῦ ὄρους Πάπιγκο (Ἵψόμ. 1200 μ.), πού παληότερα - ἄγνωστο γιὰτί - λέγονταν Λαζαρί καί Τύμφη κατά

τήν ἀρχαιότητα, παρουσιάζει μιά ιδιομορφία ἀσύληπτης φυσικῆς ἀλλά καί ἄγριας ὁμορφιάς, πού δύσκολα συναντάει κανεῖς ἄλλοῦ. Ἄρκεῖ ν᾿ἀχαι μπροστά του τήν εἰκόνα τοῦ Βίκου γιά νά σχηματίσει μιά κάποια ἰδέα τῆς φυσικῆς αὐτῆς ὁμορφιάς τοῦ ὅλου τοπίου.

Βουνά ἀγέραστα, βράχοι κακοτράχαλοι, χαράδρες ἀπύθμενες, πλαγιές καταπράσινες, δρόμοι καί μονοπάτια πολυπερπατημένα, δένδρα παμπάλαια, κούτσουρα ριζοβολημένα ἀπό αἰῶνες. Βρύσες μέ νερά καί βρύσες πού στέρεψαν. Χτίσματα ἀχάλαγα καί χτίσματα πού ἔγιναν ἕνα σωρό πέτρες. Χωράφια κι' ἀμπέλια πού σήμερα ἔγιναν λόγγος. "Ὅλα ἀκόμα μιλοῦν, μᾶς λέγει ὁ συγγραφέας, τώρα συμβολαιογράφος στήν Κόνιτσα, ἀφουγκραστήτε τα...

Ἄλλά δέν ξέρει κανεῖς ἀπό ποῦ ν' ἀρχίσει καί πού νά τελειώσει: Τή χαράδρα τοῦ Βίκου, τόν Βοῖδομάτη, τό Καταφύγιο, τήν Ἀστράκα, τή Δρακόλιμνη ἢ τήν Τσούκα;

Δίκαια λοιπόν ὁ κ. Παπαϊωάννου ἐπισημαίνει τήν ἰδιαίτερη ὁμορφιά τῆς γενέτειράς του ἢ ὁποία παραλλήλως παρουσιάζει καί ἐξαιρετικό ἱστορικολαογραφικό ἐνδιαφέρον, ἐπαναλαμβάνομε. Τό τελευταῖο δέ τοῦτο πιθανώτατα ὀφείλεται στή γεωλογική ἰδιομορφία τοῦ τόπου, ἢ ὁποία δίνει ἀφορμή στόν ἱστορικό ἐρευνητή νά ὑποθέσει, πώς τό Πάπιγκο θά ἔχει μιά κάπως ξεχωριστή, δική του ἱστορία. Ἴσως, κατά τά σκοτεινά χρόνια τῆς δουλείας νά ἠπῆρξε καταφύγιο, ἄσυλο. Ἴσως νά βρισκώμαστε μπροστά σ' ἕνα Ἠπειρωτικό «Ὀλυμπο» καί δέν τό ξέρουμε! Τό ἱστορικό σκοτάδι, πού σκεπάζει τήν Ἠπειρο ὀλόκληρους αἰῶνες, δέν τό ἀποκλείει...

Ὁ Ἀραβαντινός στή Χρονογραφία του, κάνει λόγο γιά «Παπιγκινούς λαούς» πού κατοικοῦσαν τή δυτικώτερη περιοχή τοῦ Ζαγοριοῦ, πού ὑπήγετο στήν κωμόπολι Πάπιγκο, καί ὅτι σ' αὐτό ὑπήγοντο καί τά χωριά: Δολιανά, Ἀλη Ζωτ Τσιφλίκ (ν. Γεροπλάτανος), Ἀγ. Μηνᾶς κ.α. Ἐξ ἄλλου, οἰκογενειακά ὀνόματα Παπίγκη ἀπαντῶνται σέ διάφορα μέρη τῆς Ἠπείρου, ὅπως Βήσσανη, Πολύτσανη, Β. Ἠπείρου κ.α.

Παρά πέρα ὅμως, δέν ξέρομε σχεδόν τίποτε καί εἶναι περίεργο πώς οἱ ἱστορικοί μας ἐρευνητές δέν σταμάτησαν στό Πάπιγκο περισσότερο.

Τήν παράλειψι αὐτή ἔρχεται τώρα νά συμπληρώσει ὁ κ. Παπαϊωάννου μέ τό ἀξιόλογο βιβλίο του πού μᾶς παρουσίασε, δίνοντας ἔτσι καί τήν ἀφορμή γιά περαιτέρω ἐρευνες. Ὁ συγγραφέας, στηριζόμενος καί σέ πλούσια βιβλιογραφία, διαιρεῖ τήν ὄλη ἐργασία του σέ δύο μέρη: πρῶτα τό ἱστορικό καί κατόπι τό λαογραφικό, μέ τήν πρόθεσι νά συνεχίσει. Δέν ἔχομε παρά νά τόν συγχαροῦμε καί νά τοῦ εὐχηθοῦμε, ὅπως συνεχίζοντας τίς ἱστοριοδιφικές του προσπάθειες μᾶς παρουσιάσει γρήγορα καί δεύτερο τόμο γύρω ἀπό τή γενέθλια γῆ.

2). Ὁ κ. Ἀναστάσιος Εὐθυμίου, στήν Ἐφημερίδα «ΠΡΩΤΗΝΑ ΝΕΑ»: (Παρασκευή 30 Δεκεμβρίου 1977):
«...Ἐνα πολύ ἀξιόλογο βιβλίο τοῦ φίλου συμβολαιογράφου (στήν Κόνιτσα) κ. Ἰωάννου Γ. Παπαϊωάννου κυκλοφόρησε αὐτές τίς ἡμέρες. Εἶναι ἡ ἱστορία καί Λαογραφία τῆς ἰδιαιτέρας του πατρίδος τοῦ φημισμένου Παπίγκου πού ὑπῆρξε κοιτίδα τόσων Μεγάλων Εὐεργετῶν, ἐπιστημόνων καί ἀνθρώπων τῆς προόδου καί τῶν γραμμάτων.

Σάν ἡ φιλόπονη μέλισσα καί τό ἐργατικό μυρμήγκι συνέλεξε ὁ συγγραφέας τό ὑλικό του ἀπό πολλές ἔγγραφες πηγές (γνωστές καί ἀνέκδοτες) καθώς καί ἀπό τό στόμα τῶν γερόντων τοῦ χωριοῦ του, τό κατέταξε κατά κεφάλαια καί μᾶς παρουσιάζει ἀνάγλυφα καί μέ ὕφος γλαφυρό τά διάφορα ἱστορικά γεγονότα τοῦ χωριοῦ του, τά ἐπιφανῆ πρόσωπα, τά ἦθη καί ἔθιμά του καί γενικά τή ζωή τοῦ παρελθόντος.

Στήν ἀρχή κάνει μιά γενική περιγραφή τῆς ἱστορικῆς κωμopolέως, τοποθεσίες, συνοικίες, σπίτια, κάτοικοι κ.τ.λ. Κατόπιν εἰσέρχεται στίς ἱστορικές παραδόσεις καί στήν κυρίως ἱστορία τῆς γενέτειράς του ἀναφέροντας τίς ἱστορικές πηγές ἀπ' ὅπου ἀντλεῖ καί παραθέτοντας αὐτούσια κείμενα. Ξεκαθαρίζει ἐπίσης κατά τό δυνατόν καί πολλές ἀντικρουόμενες πληροφορίες γύρω

ἀπό τήν ἱστορία τοῦ Παπίγκου, ὅπως καταγωγή κατοίκων, ἴδρυση τοῦ χωριοῦ κ.τ.λ. Τό κεφάλαιο αὐτό ὅπως καί ὄλο τό βιβλίό κοσμεῖται ἀπό ὠραῖες εἰκόνες ἀπό παλιά σπίτια, ἀρχοντικά, Ἐκκλησίες, βρύσες καί τοπία.

Ἀκολουθεῖ ἔπειτα περιγραφή τῶν Ἐκκλησιῶν καί ἐξωκκλησιῶν τοῦ Παπίγκου πού συνοδεύεται ἀπό καλλιτεχνικές φωτογραφίες καί ἡ ἱστορία τῶν Σχολείων του.

Πιο πάνω ὁ συγγραφέας κάνει μιὰ γλαφυρή περιγραφή τῶν εἰδυλλιακῶν καί μαγευτικῶν τοπίων τῆς περιοχῆς καί δίνει τή γνώμη του γιά τήν Τουριστική ἀξιοποίησή της.

Στό δεύτερο μέρος ἀσχολεῖται μέ τόν χαρακτήρα, τίς συνήθειες, τή μόρφωση καί τά ἐπαγγέλματα τοῦ χωριοῦ. Βιογραφεῖ δέ ἐν συντομία καί ὄλους τούς μεγάλους ἄνδρες πού ἀνέδειξε τό Πάπιγκο.

Ὁ ἀναγνώστης πού γεννήθηκε καί μεγάλωσε σέ χωριό, διαβάζοντας τό λαογραφικό μέρος τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Παπαϊωάννου ξαναζεῖ νοερά τά ἀλησμόνητα ἐκεῖνα χρόνια τά γεμᾶτα γραφικότητα, ἀπλοϊκότητα καί καλωσύνη, πού δέν πρόκειται νά ἐπαναληφθοῦν ποτέ γιατί ἡ ζωή ἄλλαξε καί διαφοροποιήθηκε.

Καί ὄλα αὐτά ὁ συγγραφέας μᾶς τά δίνει στόν πρῶτο του τόμο. Ποιός ξέρει καί πόσα ἀκόμη θά ἀποθησαυρίση στόν δεύτερο τόμο τόν ὁποῖο ἤδη ἐτοιμάζει.

3). Ὁ κ. Κώστας Π. Λαζαρίδης, στήν ἐφημερίδα «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ», Τρίτη 10 Ἰανουαρίου 1978: «...Ὁ ἀνεπανάληπτος γιά τή χώρα μας πολιτικός ἡγέτης Ἐλευθέριος Βενιζέλος εἶχε πεῖ τά ἐξῆς μεγάλα λόγια: «Πρέπει νά γνωρίσωμεν καί νά μελετήσωμεν τόν τόπον μας, διά νά τόν ἐκτιμήσωμεν καί τόν ἀγαπήσωμεν περισσότερο». Πόση μεγάλη σημασία ἔχουν καί ποιὰ πραγματική ἀλήθεια περικλείουν τά σοφά αὐτά λόγια, ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά μὴν τό τονίσω ἐγώ ἐδῶ, γιατί τό πράγμα αὐτό τό θεωρῶ αὐτονόητο καί αὐταπόδεικτο.

Γράφω τά παραπάνω, γιατί παίρνω ἀφορμή ἀπό τό θαυμάσιο βιβλίό τοῦ ἐκλεκτοῦ συμπατριώτη μας κ. Ἰωάννου Γ. Παπαϊωάν-

νου μέ τόν παραπάνω τίτλο. Καθώς καταλαβαίνει ό άναγνώστης, πρόκειται για μία μονογραφία (ϊστορική-λαογραφική) πού αναφέρεται στην πανέμορφη ξακουστή κωμόπολη του Ζαγοριού, στό χιλιοτραγουδημένο Πάπιγκο, πού είδε αυτή τό φώς τής δημοσιότητας έδω και λίγες μέρες.

Τό βιβλίο αυτό του κ. Παπαϊωάννου μέ τίτλο «Τό Πάπιγκο» είναι από κείνα τά συγγράμματα, πού έξυπηρετούν ένα πολύ σημαντικό πατριωτικό —έθνικό πρέπει νά πώ— σκοπό. Μά και πού πρέπει νά τό τονίσω, πώς δέν είναι και τόσο εύκολο πράγμα νά γραφτεί ένα τέτοιο βιβλίο τόσο πετυχημένα από όποιοδήποτε. Τό βιβλίο αυτό αντικατοπτρίζει τή στοιχειώδη ύποχρέωση πού έχει κάθε πνευματικός άνθρωπος νά ασχοληθεί και νά γράψει τήν ιστορία τής στενότερης πατρίδας του, δηλαδή του χωριού του, όπου αντίκρυσσε τό πρώτο φώς τής ζωής του. Μιά τέτοια εργασία έξυπηρετεί ποικίλους σκοπούς.

Ό συγγραφέας μ' έναν πολύ κατατοπιστικό πρόλογο διαγράφει τή σημασία και τό περιεχόμενο τής εργασίας του. Λίγες γραμμές άπ' αυτόν τόν πρόλογο θεωρώ σκόπιμο νά προσθέσω για σχετική ένημέρωση: «...όλα άκόμα μιλοϋνε! Άφουγκραστήτε. Θα μās ποϋνε πάρα πολλά για τούς ανθρώπους, πού πέρασαν από τόν τόπο αυτό, πολύ πριν από μās. Θα μās ποϋν πώς ζούσανε, ποιές ήταν οί συνήθειές τους, ποιές οί ασχολίες τους και ποιά ή ιστορία τους. Μή νομίσετε πώς είναι ξένοι, άσχετοι μέ μās, αυτοί οί άνθρωποι, οϋτε και πώς πέθαναν. Μέσα μας έχουμε κάτι δικό τους, κάτι πού ζει άκόμα και πού κι' έμεις μέ τή σειρά μας θα τό μεταδώσουμε στους απογόνους μας. Άποτελοϋμε μαζί τους μία άλυσίδα. Ό καθένας είναι κι' ένας κρίκος, πού ή μία του άκρη πιάνεται από τό παρελθόν κι' ή άλλη από τό μέλλον...» Πρόλογος, κατά τή γνώμη μου, όχι τυχαίος και τυπικός, μά ζουμερός και γεμάτος στοχασμούς.

Τήν όλη εργασία του ό συγγραφέας τή χωρίζει σέ δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος, μέσα σέ πέντε κεφάλαια κατατάσσει περιγραφικά στοιχεΐα κατά κύριο λόγο. Μās δίνει μ' αυτά τή δυνατότητα νά γνωρίσουμε τό Πάπιγκο μέ τόν προσδιορισμό

του στόν Ἡπειρωτικό χῶρο, μέ τίς σπάνιες ὁμορφιές του, τήν ἱστορία καί τήν πλουσιότατη παράδοσή του καί μέ τά ὅσα σχετίζονται μέ τήν περιγραφή του σάν χωριό μέ τήν γύρω περιοχή. Ἔτσι φέρνει πολύ πετυχημένα τούς ἀναγνώστες σέ ἐπαφή καί γνωριμία μέ τόν ὁμορφο αὐτόν τόπο, πού ἔχει ἀποτελέσει, ἐδῶ καί πολλούς αἰῶνες πρίν, κοιτίδα μιανοῦ ἀξιοθαύμαστου λαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Σ' αὐτό τό Α' μέρος παρατίθενται καί 39 ἐντυπωσιακές φωτογραφίες, πού ζωντανεύουν τήν περιγραφή καί διευκολύνουν τόν ἀναγνώστη στήν καλύτερη κατανόηση τῶν ὄσων γράφονται.

Ἦστερα ἀπό τήν ἀναγραφή στό πρῶτο μέρος τῶν παραπάνω γενικῶν περιγραφικῶν στοιχείων, ἀκολουθεῖ τό Β' Μέρος. Σ' αὐτό κάνει μιά πολύ καλά διορθωμένη καί ἐπιστημονική διαπραγμάτευση γιά τόν κόσμο τοῦ γραφικοῦ αὐτοῦ χωριοῦ, ἀσχολεῖται δηλαδή μέ τούς Παπιγκιωῆτες. Ἐξετάζει λεπτομερειακά τό ἀνθρώπινο «μελισσολόϊ», πού ἀναπτύχθηκε, ἔζησε καί ἔδρασε ὡς τίς μέρες μας σ' αὐτήν τήν ὁμορφη «κυψέλη». Πολύ νοικοκυρεμένη καί καλά ταξινομημένη καί στό μέρος αὐτό ἡ παράθεση τῶν σχετικῶν κεφαλαίων, πού ἀναφέρονται στό χαρακτήρα, στόν ὑλικό, θρησκευτικό, ἐπαγγελματικό, πνευματικό (μορφωτικό), ἔθνικό καί κοινωνικό βίο τῶν Παπιγκιωτῶν ἀπό τά παλιά τά χρόνια ὡς σήμερα. Μέ σαφήνεια, γλαφυρότητα, ἐπαγωγικό τρόπο καί δροσάτη διατύπωση σέ δημοτική γλώσσα κάνει διαπραγμάτευση τῶν ποικίλων μορφῶν τῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ καί τῶν δύο φύλων μέ τίς πατροπαράδοτες συνήθειες καί τά πλούσια παραδοσιακά ἔθιμα. Σέ ξεχωριστό κεφάλαιο κάνει λόγο γιά τούς μεγάλους ἄνδρες καί τούς πολλούς εὐεργέτες, πού ἔχει ἀναδείξει τό Πάπιγκο. Δικαιολογημένα καί πολύ σωστά στήν κορυφή τῆς πυραμίδας ἀπό αὐτόν τόν κατάλογο τῶν Παπιγκιωτῶν τοποθετεῖ τό μεγάλο τέκνο αὐτοῦ τοῦ χωριοῦ, τόν ἔθνικό εὐεργέτη Μιχ. Ἀναγνωστόπουλο. Καί στό Β' μέρος τά στοιχεῖα πού παρατίθενται πολύ πλούσια καί πολύτιμα.

Ἀπό τήν πρώτη στιγμή πού παίρνει κανένας στά χέρια του τό βιβλίο τοῦ κ. Παπαϊωάννου κι' ἀρχίζει νά τό διαβάσει διαπι-

στώνει πώς ο συγγραφέας έχει καταγίνει με αξιοθαύμαστο πατριωτισμό και μεγάλη ύπομονή για να συγκεντρώσει τό αφθονο ιστορικό και λαογραφικό υλικό, πού παραθέτει στό βιβλίο του. Όλα όσα γράφει τάχει τεκμηριωμένα μέ γραπτές πηγές, πού τίς έρεύνησε έπιστημονικά. Άκόμα για τή συγκέντρωση τών στοιχείων πού παραθέτει έχει προστρέξει και έχει πλησιάσει τίς φυσικές πηγές, όπου βρίσκει κανένας αυτά τά στοιχειά, ήτοι τά ήλικιωμένα άτομα, άλλ' άκόμα και τίς Έκκλησιές, τά μοναστήρια, τίς βρύσες, τά γιοφύρια κ.λ.π. Δέ λογάριασε κόπους και υλικές θυσίες. Τά τόσο δέ αφθονα και πολύτιμα στοιχειά τά παραθέτει μέ λογοτεχνική χάρη, μέ τρόπο γλαφυρό και μέ ζηλευτή σαφήνεια. Μέ τήν έργασία του αυτή αποδείχεται ο συγγραφέας πώς έχει τήν απαραίτητη συνείδηση πού πρέπει νάχουν όσοι καταπιάνονται μέ τή συγγραφή τέτοιων βιβλίων. Τίς δυσκολίες πού άπαντάει κανένας για τήν συγγραφή παρόμοιων βιβλίων μόνο όσοι καταγίνονται μέ τέτοιου είδους πνευματικές άπασχολήσεις είναι σέ θέση νά εκτιμήσουν στό πραγματικό τους μέγεθος.

Γιά τό βιβλίο αυτό του κ. Παπαϊωάννου μπορεί νά πεί κανένας γενικά, μά άδίστακτα, πώς είναι πλημμυρισμένο από πατριωτικό μεράκι, ζωντανό παλμό για έπιστημονική έρευνα και πολλή εύσυνείδητη προσπάθεια. Άκόμα αυτό χαρακτηρίζεται από ζηλευτό λογοτεχνικό ύφος.

Είμαι ύποχρεωμένος νά άπευθύνω τά θερμά μου συγχαρητήρια στόν κ. Παπαϊωάννου και τίς εύχές μου για τήν παραέρα πνευματική του δημιουργία. Πρέπει νά ολοκληρωθει σύντομα ή προσπάθειά του αυτή, ώστε νά δει κι ο Δεύτερος Τόμος τό φώς τής δημοσιότητας.

